Mākslinieka brālība ar ekonomistu var būt auglīga

Starpdisciplinārā izglītība nav pašmērķis – uz starpnozaru sadarbību virza pētāmās problēmas

TOMS ANCĪTIS

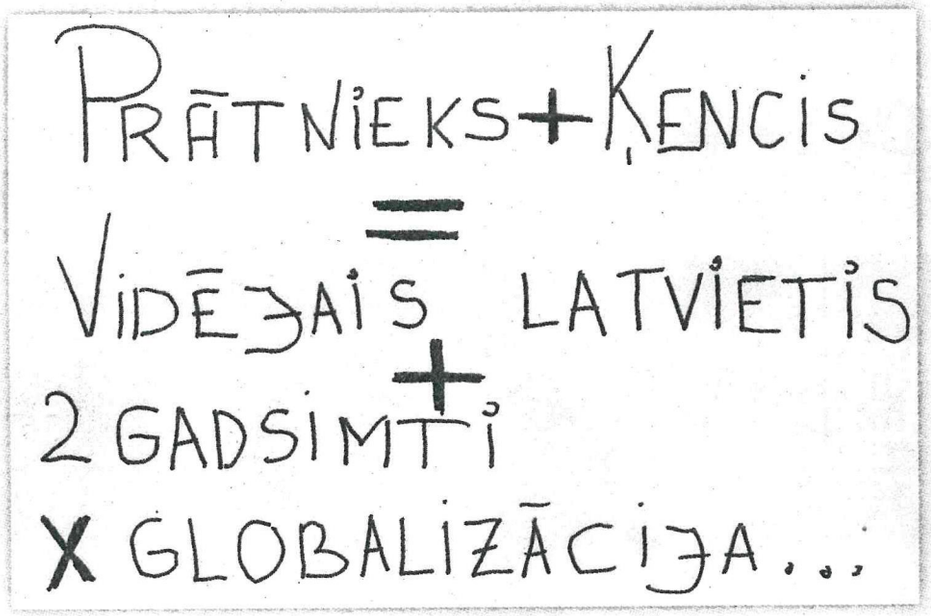
Biologs, eksperimentējot ar žurkām, vēro šūnu augšanu, elektrotehniķis pēta elektriskos impulsus, bet matemātiķis un informātiķis veido matemātiskos modeļus. Kopdarba iznākums: uzlaboti elektriskās stimulācijas implanti, kas nedzirdīgajiem ļauj atgūt dzirdi un kaulu slimniekiem ātrāk sadziedēt kaulus – tā starpnozaru pētniecība notiek Rostokas universitātes starpdisciplināro pētījumu grupā "Welisa". "Svarīgi, ka pētnieki no dažādām nozarēm ne tikai strādā kopā, bet arī iepazīst viens otra domāšanu," uzsver pētnieku grupas vadītāja Urzula van Rīnena, kas Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) rīkotā konferencē iepazīstināja ar starpdisciplināro izglītību un pētniecību Vācijā.

Sastrādāties spiež dzīve

Nepieciešamību arī Latvijas augstskolām likt maksimālu akcentu uz starpdisciplinaritāti vairākkārt uzsvērusi izglītības un zinātnes ministre Tatjana Koķe. RTU zinātņu prorektors Leonīds Ribickis uz to raugās skeptiski: "Tie ir vārdi, kurus ministre noklausījusies no ārzemniekiem un atkārto, taču izglītības attīstība ir atkarīga no finansēm. Līdz šim RTU katru gadu veidojās vismaz viena jauna starpdisciplināra programma, bet ar pašreizējo finansējumu par jaunu programmu atvēršanu vairs domāt nevaram."

Vienlaikus L. Ribickis uzsver, ka "inženierzinātnes principā nemaz nevar būt viendisciplināras". Sadarbība starp nozarēm bieži notiek nevis tādēļ, ka tā vajag, bet gan tāpēc, ka uz to virza pētāmā problēma. "Piemēram, nesen universitātē vērsās kāds uzņēmējs, kuram lielā ēkā jāiebūvē vēja ģenerators. Šo uzdevumu nevar paveikt vienas nozares speciālisti – jāveido starpnozaru grupa. Vajadzīgs elektriķis mašīnnieks, spēkelektroniķis, mehāniķis, arhitekts," stāsta L. Ribickis. Vērojama tendence, ka elektroniķi arvien biežāk sadarbojas gan ar medicīnas iekārtas, gan tekstila nozares pārstāvjiem, radot tā saucamos gudros apģērbus.

Tomēr L. Ribickis nenoliedz, ka zinātnieku vidū bieži vien vērojama ieciklēšanās uz savu virzienu, nepalūkojoties, kas notiek blakus fakultātē. "Varbūt tā ir latviešu daba: paņemt, nevienam nerādīt un gaidīt, ka nu tik būs lielais izgudrojums. Tādēļ starpdisciplinaritāte ir jāveicina." Šķērslis starpnozaru pētniecībai ir arī finansējuma sadales principi, atzīmē L. Ribickis. "Starp fakultātēm valda iekšējais kapitālisms. Katrs cīnās par savu finansējumu un negrib, lai līdzekļi tiek citiem, lai gan sadarbojoties efekts noteikti būtu lielāks. Šo situāciju cenšamies mainīt: vērtējot pētnieciskos projektus, papildu punktus piešķiram tiem, kuri paredz sadarbību ar citām fakultātēm un institūcijām no ārpuses."

Iespējams, ka tieši starpnozaru pētniekiem kādreiz izdosies atšifrēt latvieti.

Neērtā sajūta ātri pāriet

Ekonomika, politika, vēsture, ģeogrāfija, cilvēktiesības, ģeogrāfija, valodniecība, literatūra un mūzika – izklausās pēc deviņām dažādām maģistra studiju programmām, tomēr tā nav. Visas šīs zinātnes, satilpinātas divu gadu studijās, apgūst Latvijas Universitātes Filoloģijas un mākslas zinātņu fakultātes starpnozaru maģistra programmas "Baltijas jūras reģiona studijas" studenti. Programma atvērta pirms četriem gadiem un nākamgad sagaidīs jau otro izlaidumu. Kā skaidro programmas vadītājs Valdis Muktupāvels, reģionālās studijas ir virziens, kur starpdisciplinaritāte ir neizbēgama. "Tas ir gandrīz vienīgais veids, kā izpētīt reģionus. Ja ņemtu vien dabu vai ekonomiku, tā būtu tikai daļa no patiesības." Studijas ne tikai apvieno dažādas zinātņu nozares, tā ietver arī sadarbību starp dažādu valstu augstskolām – tiek piedāvāta iespēja uz laiku studēt apmaiņas programmās Turku universitātē Somijā, Tartu universitātē Igaunijā un Vītauta Dižā universitātē Lietuvā.

Kur absolventi var tik daudzpusīgu izglītību izmainot? Detalizētas informācijas par programmas beidzēju tālākajām gaitām pagaidām neesot, atzīst V. Muktupāvels. "Taču zinām, ka tās ir dažādas sabiedriskās organizācijas un uzņēmumi ne vien Latvijā, bet arī Vācijā, Somijā un Kanādā."

"Iepazīšanās ar citas nozares profesionāļu atšķirīgo skatījumu uz pasauli spēj radīt jaunu pievienoto vērtību," uzskata Banku augstskolas starpnozaru profesionālās maģistra studiju programmas "Uzņēmumu vadība radošajās industrijas" vadītāja Dita Danosa. Viņas vadītā studiju programma ir īpaša ar to, ka tajā studē gan ekonomikas, gan mākslas un citu zinātņu pārstāvji. "Radošo industriju uzņēmumos, piemēram, dizainā, arhitektūrā, reklāmā, mūzikā un medijos, bieži ir problēma, ka pastāv paralēlās pasaules – biznesa vide un radošā vide. Ja saliekam šīs vides kopā, rodas jaunas idejas un inovācijas," skaidro D. Danosa. Tie, kuru iepriekšējā izglītība saistīta ar biznesu, programmā gūst iemaņas, kā vadīt radošu cilvēku kolektīvu. "Kaut vai tāda nianse – biznesa cilvēki ir pieraduši, ka darbam jānorit strikti no deviņiem līdz pieciem, bet radošās jomās cilvēki ne vienmēr tā jāiegrožo." No mākslas vides nākušie studijās mācās, kā savas radošās idejas pasniegt pārdot. Programmas stūrakmens ir radošā prakse, stāsta D. Danosa: "Studenti, sadarbojoties ar Latvijas Mākslas akadēmiju, ik gadus rīko Dizaina diplomandu dienas. Strādājot kopā ar māksliniekiem, veidojas sociālais tīklojums un var iegūt kontaktus biznesa veidošanai."

VIEDOKĻI

Jānis Sijāts, LU starpdisciplinārās maģistra programmas "Baltijas jūras reģiona studijas" absolvents: "Strādāju tūrisma jomā, un, veidojot starpvalstu projektus, paplašinātais skats uz Baltijas jūras valstīm ļoti noder. Taču tikpat labi tas noderētu arī jebkurā citā nozarē, kur vien darīšana ar ārvalstīm. Vai tā būtu starpvalstu veloceliņa izbūve vai darbs Eiroparlamentā – abos gadījumos ir svarīgi zināt, ko par latviešiem domā zviedri, ko par zviedriem igauņi un par igauņiem – latvieši. Ļoti vērtīgi man šķiet divi semestri, kurus apmaiņas programmās pavadīju Igaunijā un Somijā. Būtiski arī, ka studijas bija angļu valodā – Latvijā nav daudz maģistra programmu, kur ir šāda iespēja. Lai gan nāku no biznesa vides, humanitāros priekšmetus nebija grūti studēt – galu galā arī ekonomikas studijās jāmācās valodas un citus ne gluži eksaktus priekšmetus.

Liene Dobele, studē Banku augstskolas starpdisciplinārajā maģistra studiju programmā "Uzņēmējdarbības vadība radošajās industrijas":

"Studijas šajā programmā izvēlējos, lai padziļinātu izprati par radošo sfēru no biznesa skatu punkta. Taču šobrīd saprotu, ka vēl svarīgāk ir tās zināšanas, ko iegūstu, izzinot kursabiedru pieredzi. Atšķirībā no citām studiju programmām, radošo industriju notikumos esam iesaistīti jau studiju laikā. Piemēram, organizējām diskusiju "Ilgtspējīga Latvijas modes attīstība", tā tiekot ierauti modes nozares epicentrā, un tagad esmu izvēlējusies modes nozari pētīt padziļināti."